

RAPORT DE EVALUARE A IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI NAȚIONAL PRIVIND ASIGURAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR OMULUI (2024–2027)

FOCUS: REGIUNEA TRANSNISTREANĂ ȘI ZONA DE SECURITATE
Impactul politicilor publice asupra siguranței persoanei,
libertății de mișcare și dreptului la educație

Perioada de evaluare: Aprilie 2024 – decembrie 2025

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

NED

NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY

SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

Autor: Vadim Vieru
A contribuit: Nicoleta Hriplivii, Alexandru Postica
Coordonatoare de ediție: Olga Manole
Design grafic și machetare: Marina Bejenari

Raportul a fost elaborat de Asociația Promo-LEX în cadrul proiectelor „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat cu suportul financiar oferit de National Endowment for Democracy. Opiniile exprimate în raport aparțin exclusiv autorilor; acestea nu pot fi interpretate sub nicio formă ca reflectând opinia și poziția National Endowment for Democracy.

CUPRINS

ACRONIME	2
I. SUMAR EXECUTIV: CONTEXT ȘI DINAMICA IMPLEMENTĂRII	3
II. METODOLOGIE ȘI SCOPUL DEMERSULUI DE EVALUARE.....	5
III. EVALUAREA INSTITUȚIONALĂ: ANALIZĂ COMPARATIVĂ ȘI DE SUBSTANȚĂ.....	6
1. BIROUL POLITICI DE REINTEGRARE ȘI CANCELARIA DE STAT	6
2. MINISTERUL AFACERILOR INTERNE ȘI INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI ...	11
3. MINISTERUL JUSTIȚIEI	13
4. MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE	15
5. MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII	17
6. MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE	19
7. MINISTERUL SĂNĂTĂȚII	22
8. MINISTERUL INFRASTRUCTURII ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE.....	25
9. MINISTERUL FINANȚELOR	26
IV. ANALIZĂ TRANSVERSALĂ: DISFUNȚIONALITĂȚI SISTEMICE ÎN PLANIFICAREA BUGETARĂ ȘI COERENȚA INSTITUȚIONALĂ	28
1. PLANIFICARE VERSUS EXECUȚIE BUGETARĂ: FENOMENUL „BUGETELOR FANTOMĂ”	28
2. COERENȚA DATELOR INTERINSTITUȚIONALE ȘI ATOMIZAREA COORDONĂRII	30
V. CONSTATĂRI GENERALE ȘI SPECIFICE PRIVIND IMPLEMENTAREA PNADO	32
VI. RECOMANDĂRI PENTRU EFICIENTIZAREA IMPLEMENTĂRII PNADO	35
VII. ANEXE	39

ACRONIME

ANP	Administrația Națională a Penitenciarelor
BPR	Biroul Politici de Reintegrare (din cadrul Cancelariei de Stat)
CNAJGS	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat
CNDO	Consiliul Național pentru Drepturile Omului
CoE	Consiliul Europei (Council of Europe)
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CUC	Comisia Unificată de Control
IDP	Persoană Intern Strămutată (<i>Internally Displaced Person</i>)
IGP	Inspectoratul General al Poliției
INJ	Institutul Național al Justiției
MAE	Ministerul Afacerilor Externe
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
MF	Ministerul Finanțelor
MIDR	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
MJ	Ministerul Justiției
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
MS	Ministerul Sănătății
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PART	Programul activităților de reintegrare a țării
PNADO	Programul național privind asigurarea respectării drepturilor omului
PSO	Procedură Standard de Operare (sau Procedură Operațională)
STAS	Structura Teritorială de Asistență Socială

I. SUMAR EXECUTIV: CONTEXT ȘI DINAMICA IMPLEMENTĂRII

Prezentul document constituie o evaluare independentă a mecanismelor prin care Guvernul Republicii Moldova transpune în practică angajamentele asumate prin Programul național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024–2027 (PNADO)¹. Specificul acestui demers constă în focalizarea exclusivă asupra regiunii transnistrene, o zonă caracterizată prin complexitate geopolitică și lipsa controlului efectiv, unde responsabilitatea statului constituțional se manifestă prin obligații pozitive de protecție, asistență și intervenție diplomatică.

Perioada evaluată (aprilie 2024 – decembrie 2025) marchează primul an de implementare a noului ciclu de politici publice. Acest proces s-a desfășurat într-un context regional volatil, dominat de presiuni hibride, crize artificiale și o dinamică fluctuantă a formatelor de negociere. În acest climat, raportul nu s-a limitat la o simplă verificare birocratică a acțiunilor realizate, dar a testat reacția reală a administrației centrale la situații concrete de încălcare a drepturilor omului: de la îngrădirea libertății de circulație și a dreptului la educație în limba română, până la reabilitarea victimelor torturii și ale detenției ilegale.

Fundamentul raportului îl reprezintă analiza răspunsurilor furnizate de nouă autorități publice centrale (ministere și Cancelaria de Stat) la solicitările de acces la informație expediate de către Asociația Promo-LEX. Procesul de colectare a datelor a scos la iveală o arhitectură instituțională fragmentată.

În timp ce anumite entități, precum Ministerul Afacerilor Externe (MAE) și Ministerul Educației și Cercetării (MEC), au demonstrat o înțelegere clară a mandatului lor, oferind date detaliate și asumându-și responsabilitatea pentru dosarele gestionate, alte instituții cheie, în special din domeniile social și de ordine publică, au manifestat reticență procedurală. Acestea au interpretat solicitările printr-o prismă restrictivă a competențelor lor. Această diferență majoră de abordare demonstrează că drepturile omului în regiunea transnistreană nu sunt integrate uniform în cultura organizațională a Guvernului, fiind percepute, în mod eronat, ca o sarcină exclusivă a Biroului politici de reintegrare (BPR).

Analiza transversală evidențiază un clivaj major între calitatea planificării strategice și realitatea execuției bugetare și operaționale. Deși PNADO 2024–2027 identifică corect vulnerabilitățile, transpunerea sa la nivelul ministerelor de linie suferă de aceleași sincope majore documentate și în perioadele anterioare de evaluare. Constatăm că Guvernul repetă erorile ciclurilor trecute de politici publice, perpetuând un model administrativ nefuncțional.

Pe dimensiunea financiară, raportul atestă menținerea fenomenului de „bugetare virtuală”. Sumele planificate pentru monitorizarea Zonei de Securitate, asistența victimelor sau ajustarea cadrului normativ nu sunt executate de ministerele co-responsabile. Motivul invocat recurent este

¹ Guvernul Republicii Moldova, *Hotărârea nr. 164 cu privire la aprobarea Programului național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027* (Chișinău, 2024)

ambiguitatea privind titularul obligației financiare: ministerele de sector așteaptă transferuri de la coordonatorul politic (BPR), deși arhitectura bugetară impune execuția directă. Astfel, acțiuni vitale pentru asistența directă a persoanelor rămân, din nou, doar deziderate nefinanțate.

La nivel de coordonare, asistăm la o atomizare a responsabilității. Deși BPR exercită coordonarea politică, capacitatea sa de a mobiliza aparatul administrativ al ministerelor (Sănătate, Muncă, Interne) este limitată. Lipsa grupurilor de lucru tehnice permanente și absența punctelor focale dedicate în majoritatea ministerelor au dus la perpetuarea unor blocaje legislative vechi. De exemplu, lipsa definiției juridice a „persoanei intern strămutate” sau imposibilitatea de a oferi rapid asigurare medicală victimelor eliberate din detenție ar fi putut fi soluționate printr-un dialog interinstituțional elementar.

Imaginea de ansamblu este una a contrastelor. Pe de o parte, statul a depus eforturi pentru a gestiona anumite situații de criză, reușind să sprijine funcționalitatea școlilor cu predare în grafie latină în pofida șantajului economic impus de Tiraspol. Totodată, subiectul deținuților politici a fost menținut pe agendă prin intermediul partenerilor externi, deși cauzalitatea directă între acțiunile diplomatice și eliberarea unor persoane rămâne incertă și dificil de demonstrat, având în vedere că formatele de negociere sunt adesea ineficiente sau complet blocate.

Pe de altă parte, sistemul național de protecție socială și medicală rămâne inert față de nevoile individuale ale victimelor care ajung pe teritoriul controlat. Această fractură între declararea suportului și eșecul administrativ privind integrarea victimelor reprezintă principala vulnerabilitate a implementării PNADO. Raportul subliniază concluzia că voința politică, deși declarată la cel mai înalt nivel, este anulată de o birocrăție defensivă, care continuă să opereze cu regulamente rigide, specifice timpului de pace, ignorând realitățile unui conflict nesoluționat.

II. METODOLOGIE ȘI SCOPUL DEMERSULUI DE EVALUARE

Acest demers de evaluare se fundamentează pe experiența extinsă a Asociației Promo-LEX în monitorizarea și evaluarea continuă a situației drepturilor omului în regiunea transnistreană. Importanța acestei evaluări rezidă în necesitatea de a demonstra că o abordare administrativă standard este ineficientă într-un areal marcat de lipsa controlului efectiv și că angajamentele statului trebuie să se traducă în mecanisme de protecție aplicabile, nu doar în documente strategice. Analizând dinamica implementării, în raport cu evaluările precedente (aferele ciclurilor anterioare de politici publice, precum PNADO 2018–2022), constatăm perpetuarea unor deficiențe cronice - deși planificarea și discursul politic s-au îmbunătățit, blocajele interinstituționale și neexecutarea fondurilor destinate drepturilor omului rămân neschimbate, indicând o stagnare operațională. Prezentul raport se adresează decidenților guvernamentali, ministerelor și partenerilor de dezvoltare, cărora le oferim o diagnoză independentă și soluții practice pentru deblocarea acestor sincope. Beneficiarii finali ai acestui demers sunt cetățenii Republicii Moldova din stânga Nistrului și din Zona de Securitate, care au nevoie de intervenții prompte și asistență reală din partea autorităților constituționale.

Pilonii evaluării

Fundamentul analizei l-a constituit gradul de implementare a trei obiective specifice din PNADO, selectate pe criteriul urgenței și al impactului direct asupra securității umane în regiune:

Pilonul I: Securitatea jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului (Obiectivul 1.4). Într-un mediu ostil libertății de exprimare, am urmărit măsurile concrete prin care autoritățile mobilizează sprijinul partenerilor de dezvoltare și utilizează pârghiile disponibile, inclusiv în cadrul Comisiei Unificate de Control, pentru a garanta integritatea fizică și libertatea de circulație a acestor actori civici esențiali.

Pilonul II: Combaterea torturii, a detenției ilegale și asistența victimelor (Obiectivul 2.7). Am evaluat atât eforturile diplomatice de a menține aceste cazuri pe agenda negocierilor, cât și măsurile interne de suport. Am analizat capacitatea instituțiilor de a oferi servicii de reabilitare medicală, psihologică și juridică. O prioritate a constituit-o situația persoanelor intern strămutate, evaluând eforturile statului de a ajusta legislația pentru a le oferi acces la locuințe sociale și servicii de integrare.

Pilonul III: Dreptul la educație în limba română (Obiectivul 3.6). Analiza a vizat situația celor opt școli cu predare în grafie latină, verificând dacă Guvernul a întreprins acțiuni tangibile pentru a le asigura funcționarea în fața presiunilor de la Tiraspol. Totodată, am evaluat progresul în executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (grupul *Catan*)² și calitatea demersurilor diplomatice în acest sens³.

² CtEDO, *Catan și alții v. Republica Moldova și Rusia* [MC], cererile nr. 43370/04, 8252/05 și 18454/06, hotărârea din 19 octombrie 2012.

³ MAE, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 125,” scrisoarea nr. DM/3/352.6–7324 către Asociația Promo-LEX, 18 iulie 2025.

Instrumente de colectare a datelor

Instrumentul principal care a stat la baza acestei evaluări a fost exercitarea dreptului de acces la informație. În a doua jumătate a anului 2025, am expediat cereri de informații, formulate cu un grad ridicat de specificitate, către nouă instituții publice centrale cu responsabilități directe sau transversale. Selecția a acoperit întregul spectru de intervenție statală:

Coordonare și securitate: Biroul politici de reintegrare, Cancelaria de Stat, Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Inspectoratul General al Poliției (IGP) și Ministerul Justiției (MJ).

Suport diplomatic: Ministerul Afacerilor Externe.

Asistență socială, educațională și infrastructură: Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății (MS), Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS), Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), precum și Ministerul Finanțelor (MF) (pentru planificarea bugetară).

Această abordare a permis contrapunerea informațiilor și identificarea discrepanțelor dintre planificarea financiară și execuția reală a activităților. Perioada de referință - aprilie 2024 - decembrie 2025 - oferă o perspectivă clară asupra primului an de implementare a noului ciclu de politici publice. Răspunsurile furnizate de autorități, sau, după caz, absența și reticența acestora, au fost comparate cu angajamentele oficiale, generând constatările detaliate în capitolele următoare.

III. EVALUAREA INSTITUȚIONALĂ: ANALIZĂ COMPARATIVĂ ȘI DE SUBSTANȚĂ

1. BIROUL POLITICI DE REINTEGRARE ȘI CANCELARIA DE STAT

Rol: Coordonator principal al politicilor de reintegrare și punct focal pentru implementarea dimensiunii transnistrene a PNADO.

1.1. Calitatea transparenței și procesul de acces la informație

Procesul de evaluare a evidențiat necesitatea unei abordări iterative în comunicarea cu autoritatea responsabilă. Deși BPR deține rolul central în gestionarea informațiilor vizând regiunea transnistreană, accesul la datele specifice s-a asigurat printr-un proces derulat în două etape:

Etapa 1 (Răspunsul inițial – 08.07.2025): Ca primă reacție, instituția a direcționat solicitarea către sursele publice, oferind acces la un raport anual consolidat. Deși acest document oferă o imagine de ansamblu, formatul său agregat nu a corespuns nivelului de detaliere solicitat (date

dezagregate pe bugete și acțiuni punctuale), fiind axat preponderent pe indicatori statistici naționali⁴.

Etapă 2 (Furnizarea datelor detaliate – 17.07.2025): Urmare a solicitării repetate, prin care s-a argumentat necesitatea unor concretizări, BPR a dat curs cererii prin transmiterea Raportului detaliat aferent Semestrului I 2025⁵. Această revenire a permis accesul la datele factuale care fundamentează concluziile prezentei analize.

1.2. Analiza mecanismului de coordonare

Unul dintre cele mai critice aspecte identificate vizează confuzia conceptuală privind mecanismul de coordonare a implementării PNADO. Evaluarea a scos la iveală o divergență de interpretare între societatea civilă și autoritate asupra rolului executiv comparativ cu rolul de control.

Aspect analizat	Poziția BPR (raportată)	Evaluarea Promo-LEX
Mecanismul central	BPR indică Comisia parlamentară specială de monitorizare ca fiind actorul central de coordonare.	O comisie parlamentară exercită control politic, nu coordonare executivă zilnică. Această confuzie diluează responsabilitatea Guvernului.
Interacțiunea executivă	BPR menționează comunicarea prin corespondență și ședințe ad-hoc sub egida Viceprim-ministrului pentru Reintegrare.	Lipsa unui grup de lucru tehnic formalizat inter-ministerial (ex. cu MF sau MMPS) duce la blocaje legislative majore.

⁴ BPR, „Răspuns suplimentar la solicitarea de clarificări nr. 130,” scrisoarea nr. 23-78-7762 către Asociația Promo-LEX, 17 iulie 2025.

⁵ BPR, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 115,” scrisoarea nr. 23-78-7343 către Asociația Promo-LEX, 8 iulie 2025

1.3. Tabel sinoptic: analiza progresului pe acțiuni specifice

Mai jos este prezentată analiza detaliată a celor șase acțiuni-cheie monitorizate, contrapunând întrebările specifice adresate de Promo-LEX cu datele factuale extrase din raportul extins al BPR.

Cod acțiune / Obiectiv	Întrebări cheie	Progres raportat și constatări factuale	Evaluare calitativă
1.4.2 Securitatea jurnaliștilor și apărătorilor DO	Număr intervenții; asistență financiară; cazuri specifice documentate.	Activitate diplomatică: 8 adresări scrise și 30 de discuții cu partenerii externi. Finanțare: Planificat 250.000 lei. Nu este clar gradul de execuție a acestor sume.	REALIZAT PARȚIAL Există o evidență clară a incidentelor, dar pârghiile de intervenție se limitează la „sesizarea partenerilor”.
1.4.3 Libera circulație	Intervenții concrete; număr beneficiari asistați.	Volum de lucru: 32 demersuri realizate; 14 persoane asistate direct pentru tranzitare. Rezultate: Deblocarea unor artere și evacuarea unor blocuri de beton Limitări: Posturile ilegale de control rămân active. Finanțare: Buget alocat de 450.000 lei (execuție neclară).	REALIZAT PARȚIAL Succesele sunt tactice (mutarea unor blocuri), nu strategice (eliminarea posturilor de control).

<p>2.7.1 Negocierea eliberării din detenție ilegală</p>	<p>Mentținerea pe agenda 1+1; statistică eliberări.</p>	<p>Rezultate: 5 persoane eliberate în Semestrul I 2025.</p> <p>Presiune diplomatică: 14 solicitări către parteneri internaționali, 18 demersuri directe către Tiraspol.</p> <p>Cazuri noi: 4 cazuri semnalate în 2025.</p>	<p>REALIZAT PARȚIAL (Dependență externă)</p> <p>Progresul depinde exclusiv de actorii externi sau de Tiraspol, nu de aplicarea directă a legii naționale.</p>
<p>2.7.2 Monitorizarea locurilor de detenție</p>	<p>Metodologia de acces; rolul OSCE/Crucea Roșie.</p>	<p>Acces: S-a obținut accesul Misiunii OSCE (inclusiv medical) la 3 persoane deținute ilegal.</p> <p>Provocări: Crucea Roșie a refuzat intervenția, invocând limitele mandatului.</p> <p>Total monitorizat: 18 cazuri documentate de la distanță.</p>	<p>REALIZAT PARȚIAL (Capacitate limitată)</p> <p>Statul nu are acces direct. Refuzul Crucii Roșii este un indicator critic al vulnerabilității mecanismelor internaționale.</p>
<p>2.7.5 Cadru normativ victime / strămutați</p>	<p>Inițiative legislative; consultare cu MMPS.</p>	<p>Acțiune BPR: A propus modificarea art. 7 (Legea 547/2003)⁶ și art. 10 (Legea 75/2015)⁷.</p> <p>Blocaj interinstituțional: MMPS a condiționat avizarea de definirea legală a noțiunii de „persoană strămutată intern”, care lipsește din legislația națională.</p>	<p>NEEXECUTAT (Blocaj administrativ)</p> <p>BPR propune beneficii pentru o categorie de persoane care juridic nu există pentru MMPS.</p>

⁶ Parlamentul Republicii Moldova, *Legea asistenței sociale nr. 547* (Chișinău, 25 decembrie 2003).

⁷ Parlamentul Republicii Moldova, *Legea cu privire la locuințe nr. 75* (Chișinău, 30 aprilie 2015).

<p>3.6.1 Școli cu predare în grafie latină</p>	<p>Situația elevilor; investiții; surse de finanțare.</p>	<p>Beneficiari: 1936 elevi (trend ascendent).</p> <p>Probleme: Sediul Liceului „Evrka” rămâne o problemă nerezolvată.</p> <p>Finanțare: Alocare de 4,8 milioane lei prin Programul activităților de reintegrare a țării (PART) pentru 2025⁸.</p>	<p>REALIZAT (Componenta financiară)</p> <p>Finanțarea este asigurată, dar prin mecanismul excepțional PART, nu direct prin bugetul dedicat PNADO, complicând trasabilitatea.</p>
---	---	--	---

1.4. Constatări de sistem și vulnerabilități

Analiza documentelor și a răspunsurilor furnizate permite formularea a patru constatări majore privind activitatea BPR în cadrul PNADO:

1. Deși PNADO prevede linii bugetare specifice (ex: 250 mii lei pentru jurnaliști, 450 mii lei pentru libera circulație), BPR raportează frecvent finanțarea acțiunilor majore (școli, proiecte de dezvoltare) prin mecanismul paralel al PART (Programul activităților de reintegrare a țării). Aceasta creează un risc real de suprapunere a surselor de finanțare și face dificilă monitorizarea execuției bugetare strict pe liniile PNADO.
2. Situația Obiectivului 2.7.5 demonstrează o lipsă de viziune comună în faza de elaborare a Programului. BPR a planificat modificări la legile asistenței sociale fără a avea un consens prealabil cu MMPS privind definirea „persoanei strămutate intern”, generând un blocaj previzibil. În consecință, victimele nu pot accesa ajutoare nu din lipsă de fonduri, dar din lipsă de statut juridic.
3. În cazul detenției ilegale și al torturii (2.7.1, 2.7.2), statul acționează preponderent ca un dispeccerat de sesizări. Capacitatea de intervenție directă este nulă, siguranța persoanelor depinzând de mandatul limitat al OSCE și de disponibilitatea fluctuantă a administrației de facto de la Tiraspol.
4. Poziția exprimată de BPR (în ședința de monitorizare din 31 iulie 2025), conform căreia acțiunile sunt perpetuu „în curs de realizare” atâta timp cât conflictul transnistrean nu este soluționat, riscă să invalideze termenele asumate în PNADO. Această abordare poate masca lipsa de progres pe etapele administrative intermediare (ex: clarificarea statutului victimelor), care țin exclusiv de voința autorităților constituționale și nu sunt condiționate de soluționarea conflictului.

⁸ Guvernul Republicii Moldova, *Hotărârea privind aprobarea Programului activităților de reintegrare a țării* (Document aprobat anual de Executiv pentru alocarea fondurilor destinate zonei de securitate).

2. MINISTERUL AFACERILOR INTERNE ȘI INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI

Rol: Autoritate centrală responsabilă de menținerea ordinii publice, documentarea incidentelor în Zona de Securitate și instrumentarea cauzelor penale privind abuzurile comise de structurile neconstituționale de la Tiraspol.

2.1. Procesul de raportare și coordonarea administrativă

Evaluarea modului de raportare a scos la iveală o disfuncționalitate administrativă semnificativă în circuitul documentelor guvernamentale.

2.2. Libertatea de circulație și mecanismele de intervenție (Acțiunea 1.4.3)

Sub aspect normativ, constatăm o standardizare utilă a procedurilor de intervenție polițienească. IGP raportează că operează în baza a două documente strategice clare: un Ordin din 2016 privind procedurile standard în situații ce implică structurile neconstituționale și un Ordin mai recent (nr. 112/2023)⁹ care aprobă algoritmul de notificare a incidentelor în Zona de Securitate. Aceasta confirmă o tranziție de la reacții improvizate la proceduri clare.

Din punct de vedere operațional, însă, datele indică un volum redus de incidente raportate oficial. Acest lucru poate sugera fie o reținere a cetățenilor de a sesiza autoritățile, fie o capacitate limitată a poliției de a documenta faptele la fața locului. În perioada de referință, subdiviziunile teritoriale din Zona de Securitate au examinat 21 de solicitări:

Tipul incidentului documentat	Număr cazuri	Măsurile procesuale întreprinse
Refuz de acces / Îngrădirea circulației	12 cazuri	Documentare primară; sesizarea Comisiei Unificate de Control (CUC).
Reținere abuzivă / Răpire	9 cazuri	Pornirea a 9 cauze penale (gestionarea a 7 situații distincte vizând 10 persoane).

Discrepanța majoră intervine la capitolul financiar. Deși Planul de acțiuni prevedea o alocare estimativă de 450.000 lei pentru asigurarea liberei circulații, IGP raportează o execuție de 0 lei. Instituția justifică acest blocaj printr-o ambiguitate de planificare: MAI susține că din textul PNADO nu este clar dacă banii sunt destinați direct Poliției sau coordonatorului (BPR). În consecință, activitatea s-a realizat strict din bugetul operațional ordinar, fără resursele suplimentare necesare pentru o prezență activă.

⁹ IGP, Ordinul nr. 112 privind aprobarea algoritmului de notificare a incidentelor în Zona de Securitate (Chișinău, 2023).

2.3. Combaterea detenției ilegale și a torturii (Acțiunea 2.7.2)

Monitorizarea situației persoanelor private ilegal de libertate rămâne cea mai complexă sarcină a MAI, limitată sever de lipsa accesului pe teritoriul necontrolat. În anul 2024, instituția a recepționat 9 sesizări formale privind cazuri de tortură sau detenție ilegală (5 transmise prin intermediul BPR, restul direct de la victime sau rude).

Analiza răspunsului MAI evidențiază o vulnerabilitate sistemică critică: lipsa unui mecanism de evidență automatizată. IGP a recunoscut oficial că nu deține o bază de date care să permită filtrarea automată a infracțiunilor comise în regiunea transnistreană. În lipsa unui indicator informatic (un tip de „flag” în sistemul de evidență), monitorizarea se face manual, ceea ce crește riscul de eroare și sub-raportare. Mai mult, instituția nu a cerut MF bani pentru a remedia această lacună tehnică.

Cu toate acestea, reacția procesual-penală a fost promptă, fiind inițiate 10 cauze penale, a căror încadrare demonstrează gravitatea abuzurilor:

Încadrare juridică (Cod Penal)	Număr cauze	Descrierea faptei
Art. 166	6 cauze	Privarea ilegală de libertate (cea mai frecventă încălcare).
Art. 164	1 cauză	Răpirea unei persoane.
Art. 166/1	1 cauză	Tortură, tratament inuman sau degradant.
Art. 179	1 cauză	Violarea de domiciliu.
Art. 290	1 cauză	Purtarea și păstrarea ilegală a armelor/munițiilor.

La fel ca în cazul acțiunii precedente, MAI raportează o execuție bugetară nulă (0 lei din cei 600.000 lei planificați), invocând din nou confuzia privind destinatarul fondurilor.

2.4. Suportul pentru victime și formarea personalului (Acțiunea 2.7.3)

La capitolul suport, MAI a raportat activitatea generală a Centrului de Justiție Familială al Poliției, care a gestionat 864 de cazuri de violență în 2024. Totuși, relevanța acestei cifre pentru evaluarea obiectivului specific privind persoanele deținute ilegal de către regimul de la Tiraspol este minimă, deoarece MAI nu poate disocia cazurile provenite din stânga Nistrului de cele din restul țării. Lipsa

datelor dezagregate face imposibilă măsurarea impactului real asupra victimelor din zona de conflict.

Legislativ, MAI a manifestat prudență față de ideea BPR de a modifica rapid Legea asistenței sociale. Printr-o scrisoare din iulie 2025, ministerul a cerut formarea unui grup de lucru,¹⁰ avertizând asupra riscurilor unor modificări legislative care nu sunt corelate cu capacitatea reală a sistemului de asistență socială.

În privința formării profesionale, eforturile sunt cuantificabile, dar modeste: 64 de angajați instruiți cumulativ în 2024 și în prima jumătate a anului 2025 pe tematici vizând prevenirea torturii și infracțiunile motivate de ură.

2.5. Concluzii per instituție

Analiza activității MAI/IGP relevă un paradox: deși există proceduri operaționale clare și o reacție corectă la nivel de deschidere a dosarelor penale, eficiența generală este sabotată de o planificare financiară defectuoasă și de lipsa instrumentelor informatice adecvate.

Raportarea unei execuții bugetare de 0% sub pretextul „neclarității destinatarului” scoate la iveală o problemă fundamentală. Există probabilitatea ridicată ca aceste fonduri destinate drepturilor omului să nu fi fost, de fapt, niciodată alocate în mod real în conturile MAI, rămânând doar niște cifre teoretice pe hârtie. Acest blocaj privează poliția de resursele necesare pentru a-și intensifica prezența și monitorizarea proactivă a abuzurilor care afectează cetățenii din regiunea transnistreană.

3. MINISTERUL JUSTIȚIEI

Rol: Autoritate centrală responsabilă de asigurarea funcționalității sistemului penitenciar sub jurisdicție constituțională (inclusiv cele amplasate în Zona de Securitate), coordonarea asistenței juridice garantate de stat și reprezentarea Guvernului la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO).

3.1. Calitatea transparenței și conformitatea administrativă

Spre deosebire de alte autorități evaluate, MJ a demonstrat o conformare riguroasă la standardele de transparență decizională. Răspunsul instituției a fost complex și bine structurat, depășind o simplă corespondență formală. Prin anexarea unor note analitice detaliate și trimiteri clare către rapoartele parlamentare, MJ a permis o analiză de profunzime, dincolo de bifarea tehnică a indicatorilor¹¹.

3.2. Managementul situației detenției: Între control direct și responsabilitate delegată (Acțiunea 2.7.1)

În privința eforturilor de menținere a cazurilor de detenție ilegală pe agenda negocierilor, MJ aplică o delimitare strictă a competențelor, gestionând astfel riscurile politice.

¹⁰ MAI, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 118,” document nedatat expediat către Asociația Promo-LEX, iulie 2025.

¹¹ MJ, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 123,” scrisoarea nr. 02/1790 către Asociația Promo-LEX, 16 iulie 2025.

Raportarea MJ face o distincție clară între detenția politică (ilegală, practică de structurile de la Tiraspol) și detenția legală (din penitenciarele naționale aflate în regiune). Pentru eliberarea deținuților politici, ministerul subliniază că rolul de executor principal îi revine BPR, MJ asumându-și doar o funcție de suport tehnic și expertiză juridică la solicitarea negociatorilor. Prin această abordare, instituția declină responsabilitatea directă pentru lipsa de progres în aceste cazuri.

În schimb, MJ raportează asumarea responsabilității depline pentru Penitenciarele nr. 8 și nr. 12, amplasate în municipiul Bender. Raportul subliniază eforturile depuse pentru a asigura respectarea drepturilor deținuților din aceste instituții, în ciuda dificultăților logistice și a presiunilor constante exercitate de forțele neconstituționale.

3.3. Asistența juridică pentru victime: Beneficiari neclari (Acțiunea 2.7.3)

Evaluarea suportului oferit victimelor abuzurilor scoate în evidență o discrepanță majoră între existența cadrului normativ și capacitatea de a măsura impactul real asupra persoanelor din regiunea transnistreană. Deși Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) a aprobat standarde stricte pentru avocații care asistă victimele infracțiunilor grave, datele statistice nu sunt segregate teritorial.

Indicator de performanță	Valoare raportată	Limitări identificate (Evaluare Promo-LEX)
Cadrul normativ	Aprobarea Hotărârii CNAJGS nr. 10/2024 ¹² .	Măsură tehnică realizată, dar fără capacitatea de a urmări impactul pe regiuni.
Beneficiari: Victime ale torturii	51 de persoane au primit asistență juridică gratuită în 2024.	Nu se cunoaște câte dintre aceste persoane provin din stânga Nistrului sau au fost victime ale regimului separatist.
Beneficiari: Victime ale TFU	139 de persoane asistate (Trafic de Ființe Umane).	Nu există o evidență distinctă a cazurilor cu element transnistrean.

În concluzie, lipsa unui filtru statistic (un „marker” teritorial în baza de date a CNAJGS) face imposibilă evaluarea gradului în care aceste servicii juridice ajung, de fapt, la victimele vizate de PNADO.

¹² CNAJGS, *Hotărârea nr. 10 privind aprobarea standardelor de calitate pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor infracțiunilor* (Chișinău, 26 ianuarie 2024).

3.4. Executarea hotărârilor CtEDO: Capacitare instituțională vs. impact direct (Acțiunea 3.6.3)

Acțiunile destinate executării hotărârilor CtEDO (cum ar fi cauza *Catan și alții*) au constatat mai degrabă în consolidarea capacităților administrative interne, decât în intervenții directe cu impact imediat.

Detașarea a trei funcționari moldoveni la Strasbourg, la Departamentul de Executare a Hotărârilor CtEDO, a ajutat la profesionalizarea rapoartelor naționale și la familiarizarea cu mecanismele Comitetului de Miniștri. Deși această măsură crește prestigiul instituțional, ea are un impact indirect și întârziat. Nu rezolvă problema imediată a școlilor cu predare în grafie latină și nici nu forțează direct Federația Rusă să achite despăgubirile restante.

3.5. Formarea profesională a magistraților (Acțiunea conexă 2.7.4)

Datele furnizate de Institutul Național al Justiției (INJ) indică o abordare strict generalistă a instruirilor. Deși au fost organizate seminare privind standardele anti-tortură (84 de participanți) și ateliere practice (78 de participanți), lipsesc cu desăvârșire modulele dedicate particularităților juridice ale conflictului transnistrean (de exemplu: valoarea probatorie a actelor emise de regimul de facto, specificul audierii victimelor din regiune sau investigarea infracțiunilor din teritorii necontrolate).

3.6. Concluzii per instituție

Activitatea MJ în implementarea PNADO pe segmentul transnistrean demonstrează rigoare administrativă, dar raza sa de acțiune rămâne strict limitată la teritoriul controlat. Instituția comunică eficient și se implică la nivel internațional (CM CoE), însă pe plan intern adoptă o poziție de expectativă în chestiunile ce necesită negocieri politice, delegându-le către BPR. Cea mai mare vulnerabilitate operațională o reprezintă lipsa datelor dezagregate teritorial în sistemul de asistență juridică garantată de stat, aspect care împiedică evaluarea reală a suportului oferit victimelor din regiune.

4. MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

Rol: Autoritatea responsabilă de internaționalizarea dosarului drepturilor omului din regiunea transnistreană, de exercitarea presiunii diplomatice și de menținerea subiectelor critice pe agenda organizațiilor internaționale (Consiliul Europei, OSCE, ONU).

4.1. Calitatea raportării și transparența instituțională. Spre deosebire de ezitățile inițiale întâlnite la alte instituții, MAE a dat dovadă de o deschidere exemplară. Răspunsul instituției a fost exhaustiv și însoțit de anexe detaliate, demonstrând o evidență riguroasă a demersurilor diplomatice. Evaluarea relevă faptul că MAE a tratat solicitarea Promo-LEX nu ca pe o simplă obligație administrativă, ci ca pe o oportunitate de a-și asuma rolul specific: acela de a transforma încălcările individuale din teren în subiecte de prim-plan pe agenda internațională.

4.2. Mobilizarea partenerilor pentru protecția jurnaliștilor (Acțiunea 1.4.2). Activitatea diplomatică pe acest segment a fost una intensă. MAE a raportat că subiectul securității jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului a fost abordat în peste 150 de întrevederi desfășurate de conducerea ministerului cu partenerii de dezvoltare.

O schimbare calitativă importantă în abordarea MAE este trecerea de la declarații generale la nominalizarea concretă a abuzurilor. În discuțiile cu diplomații străini, ministerul a expus cazuri specifice de hărțuire, precum cel al jurnaliștilor Viorica Tătaru și Andrei Captarenco, cazul activistului Timofei Iliușin și intimidările la adresa echipei Studio-L Căușeni. Această „personalizare” a mesajului este esențială pentru a crește presiunea asupra administrației de facto. Suplimentar, MAE a colaborat cu Platforma Consiliului Europei pentru protecția jurnaliștilor, cu scopul de a semnala noile reglementări abuzive impuse de Tiraspol.

În plan strategic, ministerul a pregătit terenul pentru preluarea Președinției Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (noiembrie 2025 – decembrie 2025), perioadă în care va organiza la Chișinău evenimente internaționale axate pe siguranța jurnaliștilor. *Atenționare financiară:* Referitor la bugetul de 250.000 lei estimat în PNADO pentru această acțiune, MAE a precizat că nu gestionează direct aceste fonduri. Aceasta confirmă neconcordanța generală din program: costurile activității diplomatice sunt acoperite din bugetul ordinar al ministerului, sumele specifice din PNADO rămânând neutilizate.

4.3. Mecanismul de intervenție în cazurile de detenție ilegală (Acțiunea 2.7.1). Evaluarea confirmă funcționarea unui mecanism interinstituțional eficient, de tip „releu”, între BPR și MAE. Pe parcursul perioadei monitorizate, MAE a procesat 16 solicitări oficiale venite de la BPR, pe care le-a transformat rapid în demersuri diplomatice către ambasade și organizații internaționale.

Acest mecanism a produs rezultate palpabile. Presiunea constantă exercitată asupra Misiunii OSCE și a cancelariilor occidentale a contribuit la eliberarea deținuților politici Victor Pleșcanov (în mai 2024) și Vladimir Dudnic (în august 2024). În lipsa oricărui acces polițienesc sau judiciar în stânga Nistrului, canalul diplomatic rămâne singura pârghie reală de protecție a cetățenilor sechestrați.

4.4. Executarea hotărârilor CtEDO și dreptul la educație (Acțiunile 3.6.3 și 3.6.4). Poziția MAE se concentrează pe menținerea responsabilității juridice a Federației Ruse în cazurile școlilor cu predare în grafie latină (grupul *Catan*), în pofida excluderii Moscovei din Consiliul Europei. Ministerul se asigură că obligațiile financiare și necesitatea neamestecului în actul educațional rămân sub supravegherea Comitetului de Miniștri.

Un demers diplomatic inovator a fost inițiativa promovată în cadrul Comitetului consilierilor juridici ai Consiliului Europei (CAHDI). Prin aceasta, MAE a solicitat crearea unui document privind mecanismele legale de constrângere a Rusiei pentru plata despăgubirilor. Vizita la Chișinău a Departamentului de executare a hotărârilor CtEDO (aprilie 2024) a confirmat că diplomația moldovenească a reușit să evite abandonarea acestor dosare pe fondul războiului din Ucraina.

Pe dimensiunea vizibilității, MAE menține un dialog activ cu societatea civilă (participând, de exemplu, la conferința Promo-LEX din septembrie 2024) și a integrat tematica școlilor românești în prioritățile viitoarei Președinții la Consiliul Europei.

4.5. Coordonarea administrativă internă. La nivel organizatoric, MAE a demonstrat un grad înalt de instituționalizare. Responsabilitatea pentru PNADO nu aparține unei singure persoane, ci este asumată direct de către Direcția Cooperare Multilaterală. Această structură asigură o voce unitară în politica externă și garantează continuitatea acțiunilor, independent de fluctuațiile de personal.

Concluzii per instituție: Activitatea MAE se remarcă prin coerență și viziune strategică. Este una dintre puținele instituții evaluate care a reușit să transpună obiectivele teoretice din PNADO în acțiuni concrete și cu impact direct (internaționalizarea cazurilor, eliberarea deținuților), demonstrând eficiență maximă în condițiile în care pârghiile sale sunt exclusiv diplomatice, și nu coercitive.

5. MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Rol: Autoritate centrală responsabilă de asigurarea dreptului constituțional la educație pentru cetățenii din stânga Nistrului, gestionarea administrativă și pedagogică a celor opt instituții de învățământ cu predare în grafia latină și monitorizarea situației elevilor și cadrelor didactice supuse presiunilor structurilor neconstituționale.

5.1. Calitatea transparenței și capacitatea instituțională de coordonare

Evaluarea inițială privind lipsa informațiilor a fost infirmată prin recepționarea răspunsului oficial al MEC, expediat prin scrisoarea nr. 07-09/5417 din data de 24.07.2025¹³.

Sub aspectul capacității administrative, MEC a demonstrat instituționalizarea responsabilității pentru dosarul transnistrean prin desemnarea nominală a punctelor focale: Viorica Negrei, șefa Direcției management în învățământul general, și consultantul Sergiu Coceaș. Această structură dedicată asigură reprezentarea ministerului în formatele critice de interacțiune, inclusiv în Grupul de lucru sectorial pentru educație din cadrul formatului de negocieri Chișinău-Tiraspol și, ocazional, în ședințele Comisiei Unificate de Control (CUC), atunci când incidentele vizează securitatea elevilor.

5.2. Asigurarea funcționalității școlilor în condiții de criză (Acțiunea 3.6.1)

Perioada de referință a fost marcată de un paradox statistic și operațional. Deși presiunile exercitate de administrația de facto s-au intensificat, datele de înrolare indică o reziliență socială remarcabilă.

¹³ MEC, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 119,” scrisoarea nr. 07-09/5417 către Asociația Promo-LEX, 24 iulie 2025

Monitorizarea atestă o creștere a numărului de elevi înmatriculați în cele opt instituții subordonate MEC, de la 1.886 în anul de studii 2023-2024, la 1.936 în anul 2024-2025. Acest trend ascendent validează încrederea populației locale în sistemul educațional național, în pofida propagandei agresive semnalate de minister. Totuși, stabilitatea este fragilă; au fost documentate cinci solicitări de transfer al elevilor către instituții transnistrene, motivate exclusiv de intimidările la care au fost supuși părinții. Intervenția consilierilor MEC și discuțiile cu familiile au reușit stoparea acestor transferuri, elevii rămânând în sistemul educațional românesc.

Raportul MEC detaliază un episod critic de discriminare sistemică, desfășurat la începutul anului 2025. Administrația de la Tiraspol a aplicat unilateral tarife la utilități (gaze naturale, energie electrică) majorate artificial de 5 până la 8 ori comparativ cu alte instituții din regiune, procedând ulterior la sistarea agentului termic. Această măsură coercitivă a forțat sistarea activității fizice pentru două săptămâni și prelungirea vacanței de iarnă, procesul educațional fiind transferat temporar în regim online sau mixt.

Reacția ministerului a fost una de tip „intervenție rapidă”, axată pe dotarea tehnică pentru autonomie energetică și digitală. Au fost achiziționate și instalate în regim de urgență 100 de aparate de aer condiționat cu funcție de încălzire și au fost distribuite cinci generatoare electrice de capacitate mare. Pentru a asigura continuitatea studiilor în scenariul blocării accesului fizic, MEC a livrat 350 de tablete, 200 de laptopuri și sisteme „All-in-One”.

Problema patrimonială rămâne nerezolvată, fiind perpetuată de lipsa controlului teritorial.

Liceul „Evrika” (Rîbnița): Funcționează într-un sediu adaptat, în timp ce clădirea proprie de pe strada Gagarin 14 rămâne sechestrată abuziv. Deși experții tehnici de la Chișinău au efectuat vizite de evaluare, accesul ulterior a fost restricționat, blocând orice tentativă de renovare.

Liceul „Ștefan cel Mare” (Grigoriopol): Situația persistă de peste două decenii, instituția activând în sediul din Doroțcaia (zona controlată), ceea ce obligă elevii la o navetă zilnică epuizantă de 15-20 km și la trecerea prin posturile de control neautorizate.

Liceul „Mihai Eminescu” (Dubăsari/Corjova): Procesul educațional se desfășoară într-o fostă casă de locuit, infrastructura fiind improprie standardelor educaționale moderne, lipsind o sală de sport funcțională și o cantină adecvată.

În pofida acestor limitări, MEC a raportat investiții curente în 13 obiective, axate pe reparații și dotări TIC, demonstrând angajamentul de a menține standardele de calitate echivalente cu cele din dreapta Nistrului.

5.3. Formarea continuă și resursele umane (Acțiunea 3.6.2)

Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din regiune se desfășoară sub spectrul restricțiilor de circulație. MEC a integrat profesorii din cele opt școli în programele naționale gestionate de Institutul Național de Educație și Leadership (INEL), reușind formarea a 24 de mentori din rândul personalului didactic și managerial local. Această strategie de „formare a formatorilor” este

esențială pentru a asigura autonomia pedagogică în interiorul regiunii, dat fiind faptul că participarea fizică la cursurile din Chișinău este frecvent obstrucționată de controalele abuzive la linia administrativă.

5.4. Arhitectura financiară: Mecanismul dual de finanțare

Analiza bugetară relevă o structură complexă de finanțare, adaptată realităților de conflict. MEC nu gestionează singular toate resursele destinate acestor școli, operându-se cu un mecanism dual:

1. Bugetul de Stat (Linia MEC): Acoperă cheltuielile recurente, standardizate (salarii, consumabile, logistică de bază).
2. Programul activităților de reintegrare a țării (PART): Gestionat de BPR și Cancelaria de Stat, acest fond acționează ca un instrument de criză. Pentru anul 2024, suma de 1,395 milioane lei a fost alocată din PART strict pentru compensarea diferențelor de tarif la utilități impuse de Tiraspol. Pentru anul 2025, alocarea PART a crescut substanțial la 4,8 milioane lei, fonduri destinate achitării datoriilor acumulate artificial și dotărilor de urgență. Această dependență de PART confirmă constatarea anterioară privind utilizarea fondurilor de reintegrare ca „tampon financiar” pentru situații neprevăzute în PNADO.

5.5. Concluzii per instituție și constatări critice

Activitatea MEC în regiunea transnistreană se desfășoară într-un mediu ostil, caracterizat prin ceea ce instituția califică oficial drept „măsuri discriminatorii și unilaterale”. Raportul MEC validează fapte grave: blocarea transporturilor de bunuri școlare (manuale, echipamente), reținerea temporară a personalului didactic la posturi și expunerea elevilor la un mediu informațional dominat de propagandă anti-statală. Cu toate acestea, răspunsul instituțional a fost unul proactiv, trecând de la simpla monitorizare la intervenția logistică directă (generatoare, IT), asigurând continuitatea procesului educațional în limba română în pofida șantajului energetic.

6. MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

Rol: Autoritatea centrală responsabilă de politicile de asistență socială, protecția familiilor vulnerabile și a victimelor violenței, precum și de gestionarea sistemului de pensii și alocații pentru cetățenii Republicii Moldova, inclusiv pentru cei domiciliați în stânga Nistrului.

6.1. Calitatea transparenței și mecanismul de coordonare

Deși evaluarea inițială sugera o lipsă de date, MMPS a furnizat ulterior un răspuns oficial amplu și detaliat. Documentul denotă o deschidere instituțională totală, oferind acces la date financiare exacte și statistici clare, ceea ce a permis o radiografie precisă a situației sociale din regiune¹⁴.

Din punct de vedere organizatoric, spre deosebire de MEC, MMPS nu a desemnat un punct focal (o persoană) dedicat exclusiv problematicei transnistrene. Gestionarea dosarelor este împărțită între diverse subdiviziuni interne (protecția copilului, politici ocupaționale etc.), iar coordonarea se face doar prin participarea la Grupul de lucru sectorial condus de BPR. Această abordare

¹⁴ MMPS, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 122,” scrisoarea nr. H-2161/25 către Asociația Promo-LEX, 11 iulie 2025.

fragmentată explică, în mare parte, dificultățile de comunicare și blocajele apărute în armonizarea legislației cu alte ministere.

6.2. Serviciile de suport pentru victime: Paradoxul „Zero Beneficiari” (Acțiunea 2.7.3)

Evaluarea serviciilor de suport destinate victimelor infracțiunilor grave (tortură, detenție ilegală) scoate la iveală o discrepanță majoră între existența infrastructurii și accesarea acesteia de către grupul-țintă vizat de PNADO.

MMPS desfășoară o activitate intensă în regiune prin externalizarea serviciilor către ONG-uri partenere. Totuși, această rețea deservește aproape exclusiv victimele violenței în familie, omițând victimele abuzurilor politice sau ale forțelor de la Tiraspol.

Tabel 6.1. Statistica beneficiarilor de servicii sociale în regiunea transnistreană (Semestrul I 2025)

Furnizor de servicii (Partener MMPS)	Profilul beneficiarilor asistați	Număr cazuri	Observații
Centrul „Rezonans”	Victime ale violenței în familie	58 (26 mame, 32 copii)	Servicii active, finanțate și monitorizate.
Centrul „Interaction”	Victime ale violenței în familie	24 victime	-
АО „Женские Инициативы”	Femei victime ale violenței în familie	94 femei	-
Sistemul Public de Asistență Socială	Victime ale detenției ilegale / Torturii	0 (ZERO)	Eșec de referire: Nicio victimă a torturii politice nu a accesat serviciile statului.

Cifra „zero” în dreptul victimelor torturii indică un eșec sistemic al mecanismului de referire. Deși legea permite reabilitarea acestor victime, lipsește o procedură clară de colaborare între instituțiile care negociază eliberarea deținuților (BPR, MAE) și cele care trebuie să ofere recuperarea (MMPS). Prin urmare, victimele eliberate pur și simplu nu ajung în sistemul de asistență socială.

6.3. Blocajul legislativ: Statutul juridic al „Persoanei Strămutate Intern” (Acțiunea 2.7.5)

Evaluarea a scos la iveală un obstacol fundamental: o lacună conceptuală în legislația națională care blochează orice formă de asistență dedicată persoanelor forțate să fugă din regiunea transnistreană.

În prezent, legile din Republica Moldova (cum ar fi Legea azilului) definesc noțiunile de refugiat strict în raport cu cetățenii străini. Dreptul intern nu conține noțiunea de „persoană intern strămutată” (IDP) aplicabilă propriilor cetățeni. MMPS a avertizat oficial BPR că, în lipsa acestei definiții legale, statul nu poate oferi ajutoare financiare sau locative dedicate, deoarece „subiectul” dreptului nu există juridic.

Pentru a ieși din acest impas, ministerul a solicitat formarea unui grup de lucru intersectorial care să elaboreze o lege-cadru pentru persoanele strămutate intern, reglementând unitar accesul la locuințe, servicii medicale și educaționale.

6.4. Angajamentul financiar față de cetățenii din regiune

Deși fondurile dedicate exclusiv victimelor torturii nu au fost accesate, MMPS și-a onorat obligațiile pozitive la scară largă, efectuând plăți sociale consistente către populația generală din stânga Nistrului. Aceasta confirmă menținerea unei legături financiare directe cu cetățenii din zona necontrolată.

Tabel 6.2. Plăți sociale efectuate către beneficiarii din regiunea transnistreană (01.01.2025 – 30.06.2025)

Tipul prestației sociale	Număr Beneficiari (Semestrul I)	Suma executată (MDL)	Impact
Pensii limită de vârstă	690	54.252.095	Asigurarea minimumului de existență pentru vârstnici.
Indemnizații creștere copil (<3 ani)	286	7.184.217	Suținerea familiilor tinere (politică demografică).
Indemnizații îngrijire copil (<2 ani)	617	4.087.212	-
Alocații veterani de război	213	3.948.486	Recunoașterea meritelor, inclusiv pentru cei din zonă.
Indemnizații de maternitate	61	3.871.852	-

Indemnizații unice la naștere	150	3.058.228	Stimulent financiar direct.
TOTAL (Categorii selectate)	~2.017	~76.402.090	Efort bugetar semnificativ (~76 mil. lei în 6 luni).

6.5. Concluzii per instituție

Activitatea MMPS este marcată de un contrast evident. Pe de o parte, instituția reușește să vireze zeci de milioane de lei către cetățenii de rând din regiune și susține o rețea eficientă de asistență pentru victimele violenței domestice. Pe de altă parte, componenta specifică din PNADO – suportul pentru victimele torturii și ale persecuțiilor politice – este complet blocată (cu zero beneficiari). Cauzele reale ale acestui blocaj sunt lipsa unui mecanism automat de preluare a cazurilor de la BPR și vidul legislativ privind statutul persoanelor intern strămutate. MMPS a semnalat corect aceste probleme, plasând responsabilitatea soluționării lor în zona de decizie politică și de coordonare interinstituțională.

7. MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

Rol: Autoritatea centrală responsabilă de elaborarea politicilor de sănătate publică, organizarea asistenței medicale și, esențial în acest context, asigurarea accesului neîngrădit la reabilitare medicală pentru victimele torturii și ale tratamentelor inumane, conform standardelor Protocolului de la Istanbul¹⁵.

7.1. Calitatea transparenței și auto-excluderea administrativă

Deși MS s-a conformat termenelor legale și a expediat un răspuns oficial (semnat de conducerea instituției în iulie 2025¹⁶), analiza documentului relevă o poziționare instituțională profund rigidă.

Spre deosebire de alte autorități centrale (precum MEC sau MAI), MS a confirmat oficial că nu a desemnat nicio persoană (punct focal) și nicio subdiviziune care să gestioneze specific problemele de sănătate din regiunea transnistreană. Poziția ministerului este una de auto-excludere: consideră că instituirea oricăror mecanisme pentru această zonă ține exclusiv de competența Biroului Politici de Reintegrare (BPR). Această abordare generează un vid periculos de responsabilitate, MS refuzând să își asume leadership-ul pe componenta medicală a reintegrării și tratând subiectul ca pe o simplă problemă politică, nu ca pe o urgență de sănătate publică.

¹⁵ Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR), *Protocolul de la Istanbul: Manualul privind investigarea și documentarea eficientă a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante* (Geneva: Națiunile Unite, 2004).

¹⁶ MS, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 124,” scrisoarea nr. 24/2215 către Asociația Promo-LEX, 17 iulie 2025

7.2. Servicii de suport pentru victimele torturii (Acțiunea 2.7.3)

Evaluarea modului în care MS acordă suport medical victimelor torturii scoate la iveală un mecanism birocratic de „declinare a competenței”. Ministerul evită să raporteze pe substanță, invocând ierarhia din PNADO pentru a-și justifica lipsa de acțiune.

Tabel 7.1. Matricea responsabilității: Poziția oficială vs. Realitatea din teren

Componenta evaluată	Poziția Ministerului Sănătății (Raportată)	Evaluarea Promo-LEX
Responsabilitate financiară	Susține că „nu are posibilitatea de a se expune asupra resurselor financiare” deoarece BPR este executorul principal.	Statutul de co-executor obligă MS să raporteze propriile cheltuieli (ex: tratarea victimelor în spitalele republicane). Invocarea BPR este o eschivă pentru a ascunde lipsa alocărilor bugetare dedicate.
Măsuri proactive	Nu raportează nicio acțiune proprie inițiată (ex: protocoale medicale noi, grupuri de lucru).	Ministerul este reactiv. Așteaptă solicitări externe și nu a creat niciun mecanism intern pentru identificarea victimelor venite din stânga Nistrului.
Implementare directă	Zero acțiuni directe raportate pe acest segment.	Nu există programe de instruire specifică a medicilor pentru documentarea sechelelor traumei complexe din regiunea transnistreană.

7.3. Blocajul birocratic al asigurării medicale (Criza Poliției CNAM)

Cea mai gravă constatare a acestui proces de evaluare vizează incapacitatea sistemului de sănătate de a oferi o soluție legală și rapidă victimelor eliberate din detenția ilegală transnistreană. Aceste persoane ajung pe malul drept cu sănătatea grav afectată de condițiile inumane de detenție, dar se lovesc de un zid birocratic: neavând un loc de muncă și niciun statut social clar definit imediat după eliberare, **ele nu beneficiază de poliță de asigurare medicală obligatorie**. Cronologia documentelor demonstrează o latență decizională nejustificată din partea MS în fața unor cazuri umanitare urgente:

Tabel 7.2. Cronologia blocajului privind asigurarea medicală a victimelor

Data / Document	Acțiunea instituțională	Conținutul și impactul demersului
16.06.2025 (<i>Solicitare BPR</i>)	BPR expediază o solicitare oficială către MS.	BPR cere MS să găsească urgent o posibilitate legală pentru a oferi asistență medicală gratuită (poliță) persoanelor eliberate din detenția ilegală.
17.07.2025 (<i>Răspuns MS</i>)	MS emite răspunsul oficial.	MS informează sec că subiectul „se află în examinare”. Nu oferă nicio soluție provizorie, nicio derogare și niciun termen de soluționare.
Prezent (<i>Rezultat în teren</i>)	Vid de protecție sanitară.	Victimele rămân neasigurate. Statul eșuează în obligația de reabilitare, lăsând victimele să se bazeze doar pe donații private sau intervenția ONG-urilor.

7.4. Externalizarea serviciilor medicale

În lipsa unui mecanism direct de intervenție în stânga Nistrului, MS a externalizat complet asistența medicală pentru cetățenii aflați încă în detenție ilegală către organizațiile internaționale. Statul nu deține niciun control asupra calității actului medical în aceste cazuri. Conform rapoartelor BPR, singurele vizite medicale în penitenciarele transnistrene (în prima jumătate a anului 2025) au fost facilitate de Misiunea OSCE. MS nu a încercat să instituie un mecanism propriu de telemedicină sau consultanță la distanță pentru deținuții politici.

Pe malul drept, MS a raportat anumite progrese privind implementarea recomandărilor Comitetului pentru Prevenirea Torturii (CPT)¹⁷ în spitalele de psihiatrie (7 recomandări implementate în 2024). Totuși, acestea sunt măsuri generale pentru sistemul de sănătate mintală. Nu există niciun protocol clinic specific dedicat traumei complexe a victimelor regimului separatist.

7.5. Concluzii per instituție

Activitatea MS pe dimensiunea transnistreană a PNADO se caracterizează printr-o abordare strict birocratică și o lipsă acută de proactivitate. În mod concret, instituția. Nu recunoaște victimele torturii din regiunea transnistreană drept un grup-țintă distinct care necesită politici dedicate de reabilitare. Pasează în mod nejustificat responsabilitatea financiară și operațională către BPR, ignorând faptul că BPR este un coordonator politic, nu un furnizor de servicii de sănătate. Temporizează nepermis soluționarea problemei polițelor medicale (CNAM), lăsând victimele abuzurilor fără acces la tratament gratuit exact în momentul critic al recuperării lor fizice și psihologice.

¹⁷ Consiliul European, *Rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) către Guvernul Republicii Moldova* (Strasbourg). (Notă: Dacă te referi la un raport dintr-un an anume, putem specifica anul vizitei).

8. MINISTERUL INFRASTRUCTURII ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE

RoI: Autoritatea centrală responsabilă de politicile locative (inclusiv locuințe sociale) și de dezvoltare regională, având competența tehnică de a asigura infrastructura pentru relocarea urgentă a victimelor și a persoanelor forțate să fugă din stânga Nistrului.

8.1. Calitatea transparenței și pasivitatea instituțională

Deși MIDR a răspuns în termenul legal solicitărilor Promo-LEX, poziția instituției este una profund defensivă și pasivă¹⁸. Ministerul a adoptat o strategie de negare: susține că legislația actuală este perfect suficientă și refuză să intervină, contrazicând direct sarcinile trasate de Guvern prin PNADO, dar și evaluările altor ministere (cum ar fi MMPS). Practic, MIDR se comportă ca un observator extern, nu ca un partener proactiv în rezolvarea crizei victimelor.

8.2. Ajustarea cadrului normativ pentru locuințe sociale (Acțiunea 2.7.5)

Evaluarea acestui obiectiv a scos la iveală un blocaj interinstituțional grav. În timp ce PNADO cerea clar „ajustarea cadrului normativ” pentru a oferi locuințe persoanelor persecutate, MIDR a raportat că nu a întreprins absolut nicio acțiune timp de un an. Motivul invocat? BPR nu i-a consultat și nu i-a invitat în niciun grup de lucru.

Mai gravă este însă divergența juridică. MIDR invocă legi vechi pentru a justifica inacțiunea, ignorând realitatea semnalată de MMPS.

Tabel 8.1. Divergența normativă: MIDR vs. MMPS privind statutul victimelor

Aspect juridic analizat	Poziția MIDR (Responsabil de locuințe)	Poziția MMPS (Responsabil de asistență socială)	Efectul în teren (Blocajul real)
Definiția beneficiarului	Invocă o lege din 1993, folosind termenul învechit de „persoane deplasate intern” (rămas din timpul conflictului armat).	Avertizează că legislația modernă nu definește nicăieri „persoana intern strămutată” pe timp de pace.	Victimele actuale nu se încadrează în legea din 1993 și nu au niciun statut juridic recunoscut astăzi.
Accesul la locuințe	Consideră că victimele pot pur și simplu să aplice pentru locuințe sociale la rând cu toți ceilalți, pe baza venitului.	Avertizează că, fără un statut special, victimele intră în concurență cu alte grupuri vulnerabile și au șanse minime.	MIDR trimite victimele persecutate politic „la coada” generală a primăriilor, ignorând urgența relocării.

¹⁸ MIDR, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 121,” scrisoarea nr. 04-3895 către Asociația Promo-LEX, 22 iulie 2025

Necesitatea ajustării legii	Consideră că nu este nevoie de nicio modificare a legii.	Solicită urgent o lege nouă pentru a crea statutul de persoană strămutată intern.	Inacțiune totală: MIDR a blocat modificarea legii în perioada evaluată.
------------------------------------	--	---	---

8.3. Transparența bugetară și paradoxul investițiilor

Când a fost întrebat cum a cheltuit cei 66.000 de lei alocați prin PNADO pentru ajustarea legii, MIDR a refuzat să răspundă, trimițând Promo-LEX să ceară detalii de la BPR. Această atitudine contravine bunei guvernări, deoarece calitatea de co-executor implică responsabilitate financiară directă.

Ironia situației apare la capitolul investiții generale: MIDR raportează cu mândrie lansarea unui proiect major, susținut de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (un grant de 6 milioane de euro), pentru construcția a 455 de locuințe sociale în 12 localități. Problema? Deoarece MIDR refuză să recunoască statutul special al victimelor din Transnistria și să le ofere prioritate în lege, este extrem de improbabil ca aceste victime să aibă acces la noile locuințe europene.

8.4. Accesibilitate și infrastructură conexă

Aceeași pasivitate se observă și la alte capitole. Solicitat să explice cum adaptează instituțiile de justiție pentru persoanele cu dizabilități, MIDR a răspuns că nu are de gând să elaboreze norme specifice, lăsând totul pe seama regulilor generale de construcție, verificate doar la recepția finală a clădirilor.

8.5. Concluzii per instituție

MIDR tratează PNADO cu o birocratie defensivă. Instituția se ascunde în spatele unor legi învechite (din 1993) și refuză să recunoască specificul și urgența crizelor prin care trec persoanele forțate să fugă din calea regimului de la Tiraspol. Prin refuzul de a actualiza legea, MIDR privează direct victimele de dreptul la o locuință sigură, deși statul construiește locuințe sociale din bani europeni.

9. MINISTERUL FINANTELOR

Rol: Autoritatea centrală care elaborează politica bugetară, asigură banii necesari pentru PNADO și controlează disciplina financiară a ministerelor.

9.1. Calitatea transparenței: „Sindromul Casierului”

MF a răspuns solicitărilor Promo-LEX, dar conținutul documentului arată o decizie asumată de a se distanța complet de implementarea politicilor¹⁹.

MF a confirmat oficial că nu are nicio persoană desemnată pentru dosarul transnistrean. Mai mult, a decis unilateral să nu transmită niciun raport de activitate Cancelariei de Stat pentru anul 2024.

¹⁹ MF, „Răspuns la solicitarea de informații nr. 120,” scrisoarea nr. 05-17/152 către Asociația Promo-LEX, 18 iulie 2025

Argumentul? Ministerul consideră că este doar o „sursă de finanțare” (un simplu casier al statului), nu un implementator, și prin urmare nu are obligația să raporteze nimic pe substanță.

9.2. Analiza Acțiunii 2.7.5: Misterul „Bugetului Fantomă”

Am încercat să urmărim traseul sumei de 66.000 de lei, prevăzută în PNADO pentru asistența persoanelor strămutate. Răspunsul MF scoate la iveală un eșec sistemic: banii alocați pentru drepturile omului se pot face nevăzuți.

Tabel 9.1. Analiza blocajului financiar și de coordonare la nivelul MF

Întrebare de monitorizare	Răspunsul Ministerului Finanțelor	Implicații reale (Evaluare Promo-LEX)
A participat MF la grupuri de lucru coordonate de BPR?	„Nu.”	Izolarea decizională: Ministerele fac politici sociale (BPR/MMPS) fără să consulte finanțatorul (MF), ceea ce duce inevitabil la blocarea plăților ulterioare.
Unde sunt cei 66.000 lei alocați în PNADO?	MF refuză informarea: „Nu deținem informații detaliate la subiect”.	Lipsă de trasabilitate: Nimeni nu știe unde sunt acești bani. BPR nu raportează cheltuirea lor, iar MF „nu știe” de ei. Suma devine o iluzie pe hârtie.
Care este justificarea legală a lipsei de control?	Invocă autonomia executorilor: detalierea bugetului e problema ministerelor de linie (BPR, MMPS).	Spălarea pe mâini: MF transferă întreaga responsabilitate și refuză să controleze dacă fondurile și-au atins scopul.

Prin această atitudine, MF validează un sistem periculos: bugetele mici (sub pragul de interes macroeconomic), destinate intervențiilor umanitare punctuale, devin invizibile. Nu există nicio garanție că acești 66.000 de lei au fost puși deoparte pentru victime; ei ar fi putut la fel de bine să fie cheltuiți pe birocratică în birourile ministerelor.

9.3. Transparența selectivă: Când vrea, Ministerul Finanțelor poate monitoriza

Ironia este că, atunci când sumele sunt mari sau vizează forța coercitivă a statului, MF știe exact unde este fiecare leu.

De exemplu, MF a raportat proactiv că a aprobat 3 milioane de lei (în 2025) pentru Administrația Națională a Penitenciarelor, bani destinați strict cumpărării de camere portabile (*body-cams*) pentru gardieni, cu scopul prevenirii torturii. Totodată, MF a analizat la virgulă bugetul Oficiului

Avocatului Poporului, sancționând faptul că aceștia au lăsat necheltuite 2 milioane de lei în 2024, deși le-a majorat bugetul pentru 2025 la 31,1 milioane lei.

Aceste exemple demonstrează clar că MF are și capacitatea, și pârghiile necesare pentru a influența respectarea drepturilor omului. Pur și simplu alege să nu folosească aceste pârghii când vine vorba de sumele mici destinate victimelor din regiunea transnistreană.

9.4. Concluzii per instituție

MF abordează PNADO ca pe un exercițiu strict contabil, lipsit de orice empatie sau interes pentru impactul calitativ. Refuzând să participe la grupurile de lucru și refuzând să urmărească destinația banilor (cum e cazul bugetului de 66.000 lei), MF încurajează un comportament administrativ nociv. Instituția creează un precedent prin care ministerele pot bifa realizarea acțiunilor pe hârtie, în timp ce banii destinați victimelor rămân necheltuiți sau sunt deturnați spre cheltuieli administrative generale.

IV. ANALIZĂ TRANSVERSALĂ: DISFUNȚIONALITĂȚI SISTEMICE ÎN PLANIFICAREA BUGETARĂ ȘI COERENȚA INSTITUȚIONALĂ

Evaluarea implementării Programului național privind asigurarea respectării drepturilor omului (PNADO) 2024–2027 pe dimensiunea transnistreană relevă existența unei falii profunde între angajamentele politice asumate prin Hotărârea Guvernului nr. 164/2024 și capacitatea administrativă reală de a executa aceste angajamente. Analiza transversală a răspunsurilor furnizate de cele nouă instituții vizate scoate la iveală două deficiențe structurale majore care riscă să compromită întregul exercițiu de politici publice: caracterul „virtual” al bugetării pentru drepturile omului și atomizarea responsabilității instituționale, fenomen prin care coordonarea centralizată devine, paradoxal, o justificare pentru inacțiunea ministerelor de linie.

1. PLANIFICARE VERSUS EXECUȚIE BUGETARĂ: FENOMENUL „BUGETELOR FANTOMĂ”

Cifrele și justificările oficiale scot la iveală o eroare gravă de sistem în modul în care este finanțat Programul. Deși Guvernul aprobă bugete clare prin Hotărâre, ministerele responsabile (Interne, Sănătate, Infrastructură) nu se ating de acești bani. De ce? Dintr-o confuzie generalizată: ele operează cu impresia greșită că responsabilitatea de a plăti aparține exclusiv coordonatorului, adică Biroului Politici de Reintegrare (BPR).

Acest mecanism defectuos a paralizat complet acțiunile critice. Gradul de execuție financiară pentru monitorizarea Zonei de Securitate și asistența directă a victimelor este zero.

A. Analiza discrepanței majore: Cazul Ministerului Afacerilor Interne (MAI/IGP)

Situația de la IGP este exemplul perfect pentru acest blocaj de sistem. Pentru a asigura libera circulație (Acțiunea 1.4.3) și pentru a monitoriza locurile de detenție (Acțiunea 2.7.2), Planul prevedea un buget anual estimat la peste un milion de lei (mai exact, 1.050.000 lei). Acești bani trebuiau să acopere costurile reale de documentare a incidentelor în teren.

Cu toate acestea, la final de an, **execuția este de 0 lei.**

În justificarea execuției financiare nule, MAI nu invocă o deficiență a trezoreriei statului, dar o lipsă de claritate privind apartenența fondurilor. Mai exact, instituția susține că textul PNADO nu delimitează expres dacă sumele vizate sunt destinate bugetului Poliției sau bugetului BPR. În consecință, direcțiile financiare ale MAI au omis planificarea internă a acestor cheltuieli, așteptând acoperirea lor de către BPR. La rândul său, BPR este în imposibilitate juridică de a transfera fonduri operaționale către conturile Poliției. Această confuzie instituțională a condus la blocarea completă a finanțării, forțând poliția să intervină exclusiv din resursele ordinare și anulând astfel impactul bugetului suplimentar planificat.

B. Mecanismul de „pasare a responsabilității financiare”

Citind răspunsurile ministerelor din blocul social și de infrastructură, vedem cum această declinare a competenței a devenit o regulă. Majoritatea ministerelor tratează drepturile omului din PNADO ca pe niște „sarcini venite din afară”, pentru care așteaptă bani de la BPR. Ele ignoră un fapt administrativ elementar: BPR elaborează politici, dar nu este un furnizor de servicii medicale sau sociale care să le plătească direct facturile.

Mai jos este prezentată radiografia clară a acestui impas financiar:

Tabel 4.1. Analiza Comparativă: Buget Planificat (PNADO) vs. Execuție Reală (2024-2025)

Instituția / Acțiunea monitorizată	Buget planificat (Estimare anuală)	Suma executată (Raportată)	Justificarea instituției pentru neutilizarea fondurilor	Impactul real asupra beneficiarilor
MAI / IGP <i>(Acț. 1.4.3 și 2.7.2: Libera circulație și Monitorizare)</i>	1.050.000 MDL <i>(cumulat)</i>	0 MDL	„IGP nu a suportat cheltuieli... Nu este clar dacă sumele vizează executorul primar (BPR) sau co-executorii.”	Monitorizarea Zonei de Securitate rămâne reactivă. Nu s-au achiziționat echipamente, nu s-au finanțat deplasări suplimentare.

Ministerul Sănătății (MS) <i>(Acț. 2.7.3: Suport medical victime)</i>	Inclus în pachetul general	0 MDL <i>(specific pentru victime)</i>	„Ministerul nu are posibilitatea de a se expune asupra resurselor... BPR este responsabil principal.”	Victimele torturii nu beneficiază de programe dedicate de reabilitare. Lipsa poliției medicale rămâne o problemă nerezolvată.
Ministerul Infrastructurii (MIDR) <i>(Acț. 2.7.5: Locuințe sociale)</i>	66.000 MDL	Necunoscut / Refuz	MIDR refuză raportarea sumei și direcționează solicitantul către BPR pentru detalii financiare.	Nu s-a analizat și nu s-a modificat cadrul normativ. Victimele nu au acces prioritar la locuințe sociale.
Ministerul Finanțelor (MF) <i>(Supraveghere bugetară)</i>	N/A	N/A	„Ministerul Finanțelor nu deține informații detaliate la subiect... Gestionarea revine executorilor primari.”	Statul pierde controlul asupra destinației banilor. Sumele mici (precum cei 66k lei) devin „invizibile” și, cel mai probabil, rămân necheltuite.
Ministerul Educației (MEC) <i>(Acț. 3.6.1: Școli)</i>	4.800.000 MDL	4.800.000 MDL	EXCEPȚIA POZITIVĂ. MEC a acționat proactiv, trăgând fonduri prin mecanismul de urgență PART.	Școlile au primit banii necesari pentru achitarea utilităților majorate artificial și pentru dotări.

Singura poveste de succes financiar din acest tabel (MEC) s-a realizat folosind un mecanism alternativ de criză – fondul PART (Programul activităților de reintegrare a țării) – și nu prin executarea normală a liniilor bugetare directe din PNADO. În restul sectoarelor, sumele prevăzute de Guvern pentru protejarea drepturilor omului riscă să rămână o simplă ficțiune contabilă.

2. COERENȚA DATELOR INTERINSTITUȚIONALE ȘI ATOMIZAREA COORDONĂRII

Pe lângă impasul financiar, documentele analizate scot la iveală o criză profundă de coordonare operațională. Instituțiile statului funcționează în „silozuri administrative” complet izolate. Ele nu comunică pe orizontală, iar mecanismul prin care își raportează activitatea este viciat de confuzii grave.

A. Cercul vicios al coordonării: „Centrul” vs. „Sectoarele”

Analiza pe ansamblu a răspunsurilor arată o contradicție totală între modul în care BPR vede coordonarea și realitatea trăită zi de zi de ministerele de linie:

Percepția BPR: Consideră că totul este coordonat suficient prin simpla existență a Comisiei parlamentare speciale și prin trimiterea de scrisori oficiale. BPR se așteaptă ca fiecare minister să își ia partea de plan și să o execute autonom.

Realitatea Ministerelor: Ministerele de linie (Finanțe, Sănătate, Interne) răspund aproape la indigo: nu au persoane desemnate pentru dosarul transnistrean (cu excepția MEC) și nu au primit niciodată vreo metodologie clară sau instrucțiuni specifice de la BPR despre *cum* ar trebui să acționeze.

Acest clivaj duce la o paralizie administrativă evidentă, ilustrată în tabelul de mai jos:

Tabel 4.2. Analiza disfuncționalităților de coordonare

Instituția	Mecanism de coordonare raportat	Punct focal (persoană desemnată)?	Efectul asupra implementării (Evaluare Promo-LEX)
Biroul Politici de Reintegrare	Comisia Parlamentară + Ședințe ad-hoc	DA (Instituțional)	Confundă controlul parlamentar cu coordonarea executivă de zi cu zi. BPR nu oferă ghidaj tehnic ministerelor.
Ministerul Muncii	Grup de lucru sectorial (doar la solicitare)	NU (Funcțional)	Blocaj legislativ. Așteaptă ca BPR să definească juridic „persoana strămutată” pentru a putea da ajutoare.
Ministerul Sănătății	Niciunul specific	NU (Refuz explicit)	Consideră subiectul strict politic. Refuză să inițieze acțiuni medicale fără un „ordin” de la BPR.
Ministerul Finanțelor	Niciunul („Nu participă la consultări”)	NU	Izolarea decizională. Nu alocă resurse, motivând că nu este consultat la etapa de planificare a nevoilor.
Ministerul Educației	Grup sectorial + prezență în CUC	DA (Nominalizat clar)	Funcțional. Existența unei echipe dedicate corelează direct cu performanța ridicată a ministerului pe acest dosar.

B. Vidul conceptual transversal: O problemă care paralizează sistemul

O problemă majoră, semnalată de mai multe instituții (în special MMPS și MIDR), este lipsa de claritate din lege. Mai exact, absența definiției legale a „persoanei intern strămutate” în dreptul național.

Acest vid legislativ blochează simultan două ministere critice: MMPS nu poate oferi asistență socială, iar MIDR nu poate oferi locuințe sociale, pentru că acești oameni nu există, juridic vorbind, ca grup vulnerabil specific. Evident, o problemă atât de complexă nu poate fi rezolvată de un singur minister. Ea necesită o intervenție comună și urgentă, coordonată de Cancelaria de Stat și de Parlament – o intervenție care a lipsit cu desăvârșire în perioada evaluată.

Concluzie: Lipsa asumării responsabilității

Dacă tragem o linie, implementarea PNADO pe segmentul transnistrean suferă, în primul rând, de lipsa unui „proprietar” real al reformei. Cu excepția MEC și, pe plan extern, a MAE, nicio altă instituție nu își asumă proactiv acțiunile.

Ministerele stau și așteaptă directive și bugete de la BPR. La rândul său, BPR nu are pârgii de comandă directă asupra banilor din celelalte ministere, limitându-se la un rol de secretariat care adună statistici.

Rezultatul final? Victimele din regiunea transnistreană rămân prinse în această plasă birocratică. Pe hârtie avem legi, avem planuri de acțiune și avem bugete alocate. În realitate, lipsește mecanismul administrativ prin care acest ajutor să ajungă concret la omul care are nevoie de el.

V. CONSTATĂRI GENERALE ȘI SPECIFICE PRIVIND IMPLEMENTAREA PNADO

Procesul de evaluare a scos în evidență o disonanță sistemică între arhitectura strategică a Programului Național (PNADO 2024–2027) și realitatea operațională a transpunerii acestuia în practică. Deși documentul de politici publice beneficiază de o fundamentare corectă a obiectivelor și de indicatori de performanță clar definiți, implementarea sa pe dimensiunea transnistreană este grav viciată de rigidități administrative, de o interpretare restrictivă a mandatelor instituționale și de un mecanism de finanțare profund disfuncțional.

Analiza datelor colectate permite formularea a șase constatări majore, care definesc și explică impasul actual al intervenției statului în protejarea drepturilor omului în zona de conflict:

Fenomenul „bugetării virtuale” și blocajul financiar interinstituțional

Cea mai critică deficiență identificată constă în incapacitatea cronică a autorităților de linie de a executa bugetele alocate acțiunilor de drepturile omului. Sumele prevăzute explicit în PNADO au rămas, în proporție covârșitoare, nevalorificate, generând un fenomen pe care îl putem califica drept „bugetare virtuală”.

Acest blocaj nu derivă din lipsa resurselor în trezoreria statului, ci dintr-o confuzie instituțională generalizată privind titularul obligației financiare. Ministerele co-executoare (MAI, MS, MIDR) operează cu prezumția eronată că fondurile sunt centralizate exclusiv la nivelul Biroului Politici de Reintegrare (BPR). În consecință, aceste instituții nu integrează sumele respective în propriile planuri de achiziții și de finanțare.

Efectul direct: Execuție bugetară de 0 lei pentru acțiuni vitale, cum ar fi monitorizarea activă a Zonei de Securitate de către MAI (ratând o alocare de 450.000 lei) sau suportul medical dedicat victimelor.

Poziția autorității financiare: MF a adoptat o postură de distanțare administrativă, delegând întreaga responsabilitate executorilor de buget. Refuzul de a monitoriza trasabilitatea micro-cheltuielilor (precum sub-programele de 66.000 lei) validează implicit un sistem netransparent, în care fondurile destinate protecției categoriilor vulnerabile sunt deturnate spre cheltuieli operaționale generale sau rămân neutilizate.

Atomizarea responsabilității și eșecul coordonării orizontale

Deși Hotărârea de Guvern nr. 164/2024 stabilește o matrice clară a parteneriatelor instituționale, în practică, autoritățile funcționează în „silozuri administrative” etanșe, lipsite de o comunicare orizontală viabilă.

BPR asigură eficient dimensiunea de coordonare politico-diplomatică, însă se confruntă cu un deficit de pârgii administrative pentru a mobiliza aparatul birocratic al altor ministere în vederea intervențiilor interne. Această ruptură este exacerbată de:

Absența structurilor tehnice permanente: Lipsa unor grupuri de lucru interinstituționale la nivel de execuție (șefi de direcții/secretari de stat) a condus la situații de blocaj total, cum este cazul MIDR, care a declarat oficial neimplicarea sa în elaborarea politicilor locale pentru victime, deși figurează ca instituție responsabilă în PNADO.

Lipsa punctelor focale: Cu excepția notabilă a MEC, majoritatea autorităților (MS, MMPS, MF, MAI) nu au desemnat funcționari cu responsabilități exclusive pe dosarul transnistrean. Solicitățile sunt distribuite aleatoriu, generând diluarea responsabilității și răspunsuri standardizate de tip defensiv („declinarea competenței”).

Vidul legislativ: Inexistența juridică a statutului de „persoană intern strămutată”

Evaluarea a identificat un obstacol conceptual major care paralizează execuția politicilor de asistență socială și locativă. Cetățenii Republicii Moldova care sunt forțați să se refugieze din regiunea transnistreană din cauza persecuțiilor se confruntă cu un vid legislativ grav.

Cadrul normativ actual (inclusiv Legea nr. 270/2008 privind azilul²⁰) definește statutul de refugiat exclusiv în raport cu cetățenii străini, lăsând neacoperită noțiunea de „persoană intern strămutată” (IDP) aplicabilă propriilor cetățeni pe timp de pace.

Impasul administrativ: În lipsa acestei definiții, MMPS este în incapacitate legală de a elabora mecanisme de asistență financiară dedicată. Concomitent, MIDR refuză ajustarea cadrului normativ, invocând dispoziții desuete din legislația anilor '90.

Consecința: Acțiunea 2.7.5 din PNADO este complet blocată. Statul nu deține nicio procedură de urgență prin care o victimă a regimului separatist să poată accesa prioritar o locuință socială, fiind obligată să concureze pe listele generale, ignorându-se caracterul umanitar urgent al situației sale.

Externalizarea obligațiilor pozitive de protecție (medicală și socială)

Monitorizarea atestă o tendință instituțională periculoasă de a delega îndeplinirea obligațiilor pozitive ale statului – în special pe dimensiunea reabilitării – către actori terți (ONG-uri și organizații internaționale).

Asistența socială: Raportarea a „zero beneficiari” din rândul victimelor torturii și detenției ilegale în sistemul public de asistență socială nu reflectă inexistența acestor cazuri, ci demonstrează absența unui mecanism de referire funcțional între instituțiile care negociază eliberarea (BPR, MAE) și structurile teritoriale de asistență socială.

Asistența medicală: MS manifestă o lentoare decizională critică în asigurarea medicală (polița CNAM) a persoanelor eliberate din detenția ilegală. Menținerea acestor solicitări în stare de „examinare” pe termen nedeterminat lasă victimele fără acces la tratament gratuit și reabilitare exact în fereastra de timp critică post-detenție. Pentru asistența medicală în penitenciarele neconstituționale, statul depinde integral de intervențiile limitate ale Misiunii OSCE.

Monitorizarea reactivă și deficitul sistemelor de evidență a datelor

Capacitatea instituțiilor de forță de a monitoriza proactiv situația drepturilor omului în regiune este grav afectată de instrumente de evidență perimate.

Inspectoratul General al Poliției operează fără un sistem informatic capabil să genereze automat statistici (prin filtre specifice de tip „flag”) privind infracțiunile comise de structurile de la Tiraspol. Evidența manuală limitează reacția statului la o abordare strict reactivă (doar la plângere prealabilă), împiedicând o analiză de risc aprofundată a fenomenului infracțional din regiune.

La nivelul formării profesionale, **Institutul Național al Justiției** abordează problematica drepturilor omului dintr-o perspectivă exclusiv generalistă. Lipsesc cu desăvârșire modulele specializate care să ghideze magistrații și procurorii în specificul instrumentării cauzelor din teritoriile necontrolate (ex: abordarea juridică a actelor emise de autoritățile de facto, protecția

²⁰ Parlamentul Republicii Moldova, *Legea nr. 270 privind azilul în Republica Moldova* (Chișinău, 18 decembrie 2008)

specifică a martorilor din regiune). De asemenea, sistemul de asistență juridică garantată de stat (CNAJGS) nu dispune de date dezagregate teritorial, mascând impactul real al serviciilor.

Reziliența prin „Ownership”: Excepțiile pozitive care validează potențialul sistemului

În contrast cu vulnerabilitățile descrise, evaluarea a identificat două domenii în care implementarea a înregistrat progrese notabile, factorul determinant fiind asumarea instituțională fermă a responsabilității („ownership”):

Ministerul Educației și Cercetării: A demonstrat o capacitate superioară de gestionare a crizelor (șantajul energetic impus școlilor cu predare în grafie latină). Intervenția a fost proactivă și adaptată, utilizând creativ fondurile de urgență (PART) pentru achiziția de generatoare și echipamente TIC, demonstrând că existența unui punct focal dedicat eficientizează direct procesul decizional.

Ministerul Afacerilor Externe: A reușit să operaționalizeze cu succes obiectivele PNADO, transformând abuzurile individuale în dosare de presiune diplomatică pe agenda organizațiilor internaționale. Demersurile constante au generat rezultate practice (eliberarea unor deținuți politici), compensând într-o oarecare măsură lipsa pârgurilor coercitive interne ale statului.

CONCLUZIE GENERALĂ

Implementarea PNADO pe segmentul transnistrean se află într-un stadiu critic de stagnare operațională. Deși voința politică de a proteja drepturile omului este afirmată constant la nivel declarativ, eficacitatea acesteia este subminată de o birocrăție defensivă, care continuă să aplice proceduri și regulamente specifice timpului de pace într-un context de conflict nereglementat. În absența unei reforme urgente a mecanismului de finanțare interinstituțională și fără clarificarea imediată a statutului juridic al victimelor (persoane intern strămutate), Programul Național riscă să devină un exercițiu administrativ steril, axat pe raportare formală, dar lipsit de garanții juridice și impact real asupra beneficiarilor finali.

VI. RECOMANDĂRI PENTRU EFICIENTIZAREA IMPLEMENTĂRII PNADO

Aceste recomandări sunt formulate plecând de la constatările raportului și au un singur scop: deblocarea birocrăției care ține pe loc angajamentele asumate de Guvern. Nu cerem modificarea obiectivelor politice ale PNADO, ci **operaționalizarea lor**. Statul trebuie să se asigure că banii alocați sunt cheltuiți, iar victimele abuzurilor primesc asistență reală, nu doar promisiuni pe hârtie.

1. MĂSURI SISTEMICE: REFORMA MECANISMULUI DE FINANȚARE ȘI COORDONARE

Pentru a elimina fenomenul „bugetelor fantomă” și pasarea responsabilității între instituții, sunt necesare intervenții urgente la nivelul de vârf al administrației (Cancelaria de Stat și MF).

Destinatar	Acțiune recomandată	Termen / Indicator de succes
Ministerul Finanțelor	<p>1. Directivă clarificatoare: Emiterea unei circulare către toate ministerele (MAI, MS, MIDR, MMPS) care să explice clar că responsabilitatea de a planifica și cheltui banii din PNADO revine instituției care execută acțiunea, nu BPR-ului.</p> <p>2. Securizarea banilor: Includerea unor linii bugetare distincte pentru drepturile omului în regiunea transnistreană în bugetele MAI și MS pentru anul 2026, separat de bugetele lor generale.</p>	<p>Imediat (pentru rectificarea bugetară 202).</p> <p><i>Indicator:</i> Apariția liniilor de buget distincte în planurile financiare ale MAI și MS.</p>
Guvernul RM (Cancelaria de Stat)	<p>3. Coordonare reală: Crearea oficială a unui Grup de Lucru Intersectorial (cu participarea Secretarilor de Stat sau a șefilor de direcții). Grupul se va reuni trimestrial exclusiv pentru a debloca plățile și a urgenta acțiunile PNADO.</p> <p>4. Clarificarea legii: Modificarea HG nr. 164/2024 pentru a elimina confuzia dintre „Executor Principal” și „Co-executor”, specificând clar ce instituție face achizițiile.</p>	<p>Trimestrul IV 2025</p> <p><i>Indicator:</i> Minim 3 ședințe tehnice proces-verbalizate până la finalul anului.</p>
Biroul Politici de Reintegrare	<p>5. Transparență digitală: Crearea unui „Tablou de Bord” (Dashboard) operațional intern. BPR va cere ministerelor să raporteze nu doar câte ședințe au făcut, ci câți bani au cheltuit efectiv și numărul exact de beneficiari asistați.</p>	<p>Permanent</p>

2. MĂSURI LEGISLATIVE: SOLUȚIONAREA VIDULUI DE PROTECȚIE

Blocajele de la MMPS și MS pot fi rezolvate doar prin modificarea legii. Statul trebuie să creeze „subiectul de drept” pentru a-i putea oferi ajutor.

A. Pentru deblocarea asistenței sociale și locative (MMPS și MIDR)

Acțiune: Elaborarea și adoptarea urgentă a unui proiect de lege (sau modificarea Legilor nr. 270/2008 și nr. 75/2015) care să introducă oficial noțiunea de „Persoană Intern Strămutată” (IDP), aplicabilă cetățenilor Republicii Moldova.

De ce este necesar? Fără acest statut clar, cetățenii proprii care fug de regimul separatist nu pot fi deosebiți legal de alte grupuri vulnerabile și nu pot primi prioritate la locuințe sau ajutoare de urgență.

Responsabili: MMPS (autor), MIDR (co-autor), BPR (avizator).

B. Pentru deblocarea asistenței medicale (Ministerul Sănătății)

Acțiune: Aprobarea unei derogări (excepții) la Legea asigurării medicale (nr. 1585/1998²¹). Guvernul trebuie să ofere din oficiu poliță medicală gratuită persoanelor eliberate din detenția ilegală transnistreană, pentru o perioadă de tranzit de 12-24 de luni.

De ce este necesar? Victimele ies din detenție cu traume severe, fără venituri și fără capacitate de muncă. Ele au nevoie critică de tratament imediat, nu de proceduri birocratice de „examinare”.

3. RECOMANDĂRI INSTITUȚIONALE SPECIFICE (OPERAȚIONALE)

Către Ministerul Afacerilor Interne (MAI / IGP)

Digitalizarea evidenței: Modificarea sistemului informatic al Poliției prin introducerea unui indicator obligatoriu („flag”) pentru infracțiunile comise de regimul de la Tiraspol sau care vizează rezidenți ai regiunii. Aceasta va automatiza statistica și va elimina numărarea manuală.

Deblocarea fondurilor: Utilizarea imediată a bugetului de 450.000 lei (rămas necheltuit) pentru a dota subdiviziunile din Zona de Securitate cu echipament modern (camere de corp / *body-cams*, drone, comunicații securizate) și pentru a acoperi deplasările ofițerilor de investigație.

Către Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Preluarea victimelor: Semnarea unui protocol automat de colaborare cu BPR. Orice persoană eliberată din detenția ilegală transnistreană trebuie preluată din oficiu, în maxim 24 de ore, de un asistent social pentru evaluarea imediată a nevoilor.

Informare pe teren: Lansarea unei campanii de informare plătite din bugetul PNADO, direct în satele din Zona de Securitate, pentru a explica victimelor torturii și violenței domestice ce servicii gratuite au la dispoziție.

Către Ministerul Sănătății

Protocole specifice: Elaborarea unui Protocol Clinic Standardizat pentru examinarea și tratarea victimelor torturii (adaptat la standardele Protocolului de la Istanbul) și instruirea obligatorie a medicilor din spitalele republicane pe acest subiect.

Asumarea responsabilității: Desemnarea clară, prin ordin, a unui Secretar de Stat responsabil de coordonarea asistenței medicale pentru pacienții și victimele din regiunea transnistreană.

²¹ Parlamentul Republicii Moldova, *Legea nr. 1585 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală* (Chișinău, 27 februarie 1998).

Către Ministerul Justiției

Trasabilitatea beneficiarilor: Modificarea urgentă a regulamentelor Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS), astfel încât sistemul să colecteze date statistice dezagregate (pe regiuni). Statul trebuie să știe exact câți bani se cheltuie pentru asistența juridică a victimelor regimului separatist.

Către Institutul Național al Justiției

Instruire specializată: Introducerea în planul obligatoriu de formare continuă a judecătorilor și procurorilor a unui modul dedicat: „*Particularitățile instrumentării cauzelor penale și civile cu elemente de extraneitate transnistreană*” (abordarea actelor emise de Tiraspol, audierea victimelor, provocări probatorii).

Către Uniunea Avocaților din Republica Moldova / CNAJGS

Pregătirea avocaților: Organizarea unor sesiuni de instruire specializate, destinate în mod expres avocaților care oferă asistență juridică garantată de stat. Aceștia trebuie pregătiți specific pentru documentarea actelor de tortură și apărarea drepturilor victimelor abuzurilor comise de forțele neconstituționale din stânga Nistrului, în conformitate cu standardele CtEDO.

Către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

Prioritate la locuințe: Lansarea imediată a consultărilor publice pentru a modifica Legea locuințelor, astfel încât victimele regimului separatist să fie incluse explicit ca beneficiari prioritari de locuințe sociale, pe criterii de urgență umanitară, nu doar pe criterii generale de venit minim.

Către Biroul Politici de Reintegrare

Presiune publică pe restanțieri: Publicarea pe site-ul BPR, la fiecare șase luni, a unui raport privind banii cheltuiți din PNADO. Raportul trebuie să arate public nu doar fondurile PART, ci și ministerele care întârzie sau refuză să își execute bugetele alocate pentru drepturile omului.

4. MATRICEA DE IMPLEMENTARE A RECOMANDĂRILOR (PRIORITIZARE)

Pentru a asigura eficiența, recomandările au fost prioritizate în funcție de urgența intervenției:

Urgență	Acțiune cheie	Responsabil primar	Impact așteptat
IMEDIATĂ (1-3 luni)	Emiterea instrucțiunii MF privind responsabilitatea bugetară a ministerelor.	MF	Deblocarea sumelor pentru anul 2025.
IMEDIATĂ (1-3 luni)	Semnarea protocolului de preluare automată a victimelor eliberate (Referire BPR -> MMPS/MS).	MMPS / MS / BPR	Asistență socială și medicală imediată pentru victime.

MEDIE (3-6 luni)	Modificarea legislației pentru a defini clar statutul de „Persoană Intern Strămutată”.	MMPS / Parlament	Crearea bazei legale pentru acordarea de locuințe și ajutoare de stat.
MEDIE (6 luni)	Implementarea indicatorului digital („flag”) în sistemul poliției.	MAI / IGP	Monitorizarea reală și automată a fenomenului infracțional din regiune.
CONTINUĂ	Monitorizarea tehnică a ministerelor prin Grupul de Lucru Intersectorial.	Cancelaria de Stat	Coerență și viteză în execuția programului.

VII. ANEXE

ANEXA 1. Tabelul centralizator al monitorizării accesului la informație (PNADO 2024–2027)

Prezentul tabel documentează fluxul corespondenței instituționale derulate în cadrul procesului de monitorizare, centralizând cererile expediate de Asociația Promo-LEX la începutul lunii iulie 2025 și răspunsurile furnizate de autorități.

Nr. Crt.	Instituția vizată	Detalii solicitare (Nr. / Data)	Statutul răspunsului (Nr. înreg. / Data)	Observații privind procesul
1.	Biroul Politici de Reintegrare / Cancelaria de Stat	Nr. 115 03.07.2025	Răspuns 1 (Inițial): Nr. 23-78-7343 din 08.07.2025 Răspuns 2 (La clarificări): Nr. 23-78-7762 din 17.07.2025	Proces derulat în două etape. Răspunsul inițial a fost incomplet; datele factuale au fost obținute doar după cererea repetată (vezi poz. 12).
2.	Cancelaria de Stat (Secretariatul CND0)	Nr. 116 03.07.2025	Confirmat indirect (11.07.2025)	Răspunsul este menționat ca fiind expediat la 11.07.2025 în procesul-verbal al ședinței de coordonare, fiind integrat cu cel al BPR.
3.	Institutul Național al Justiției (INJ)	Nr. 117 03.07.2025	Nr. 338-INJ din 29.07.2025	Răspuns furnizat cu ușoară întârziere față de restul

				instituțiilor, dar relevant pentru componenta de instruire a magistraților.
4.	Ministerul Afacerilor Interne (MAI)	Nr. 118 03.07.2025	Nedatat (Format Word) Conținut aferent lunii Iulie 2025	Documentul conține date detaliate de la IGP.
5.	Ministerul Educației și Cercetării (MEC)	Nr. 119 03.07.2025	Nr. 07-09/5417 din 24.07.2025	Răspuns complet și detaliat, inclusiv cu date despre investițiile din fondul PARTI și situația de criză (utilități).
6.	Ministerul Finanțelor (MF)	Nr. 120 03.07.2025	Nr. 05-17/152 din 18.07.2025	Răspuns prin care se declină competența de a monitoriza detaliat cheltuielile mici (66.000 lei), invocând autonomia executorilor de buget.
7.	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR)	Nr. 121 03.07.2025	Nr. 04-3895 din 22.07.2025	Răspuns defensiv. Instituția neagă implicarea în acțiunea 2.7.5 (locuințe sociale) și refuză ajustarea cadrului normativ.
8.	Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS)	Nr. 122 03.07.2025	Nr. H-2161/25 din 11.07.2025	Răspuns amplu, confirmând blocajul legislativ privind definiția „persoanei strămutate intern” și lipsa beneficiarilor victime ale torturii.
9.	Ministerul Justiției (MJ)	Nr. 123 03.07.2025	Nr. 02/1790 din 16.07.2025	Cel mai complex răspuns din punct de vedere procedural, incluzând rapoarte detaliate privind CtEDO și asistența juridică.
10.	Ministerul Sănătății (MS)	Nr. 124 03.07.2025	Nr. 24/2215 din 17.07.2025	Răspuns sumar. Instituția refuză asumarea responsabilității pentru victimele torturii, pasând sarcina către BPR.

11.	Ministerul Afacerilor Externe (MAE)	Nr. 125 03.07.2025	Nr. DM/3/352.6 – 7324 din 18.07.2025	Răspuns detaliat privind eforturile diplomatice (peste 150 de întâlniri) și cazurile individuale gestionate.
12.	BPR (Suplimentar) Cerere de clarificări	Nr. 130 08.07.2025	Nr. 23-78-7762 din 17.07.2025	Cerere necesară pentru a obține datele dezagregate care au lipsit din primul răspuns al BPR.

www.promolex.md,
str. Petru Movilă 23/13,
MD-2004, Chișinău, Moldova
e-mail: info@promolex.md

